

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศชาติ สิ่งที่เราต้องคำนึงถึงก่อนอื่น คือ การพัฒนาบุคคล โดยพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลัก เน้นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับโครงสร้างการจัดระบบและกระบวนการศึกษา โดยยึดหลักมีเอกภาพในการกำหนดนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่ขอบเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาจากระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น (ธำรง บัวศรี. 2542 : 5-6)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีความสามารถพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลก และเชื่อว่าการศึกษาที่ดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพจะสร้างสมดุล ความกลมกลืนในการพัฒนาคนด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 5)

การพัฒนาคนโดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมรวมถึงประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2542. : 2-5)กล่าวว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้านของประเทศ การเตรียมคนให้มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดีหรือการเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

แต่การจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดีเท่าที่ควร โดยการ จัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545 : 39-40) ได้สรุปเป้า หมายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาคุณภาพคนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งมีสาระสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ คนไทย ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูที่มีอยู่ควบคู่ไปกับกระบวนการผลิตครูเพื่อให้ได้ คนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการและทักษะ ในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกชั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุน ให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้มีระบบและกลไกส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานดีเด่น ด้านการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข และครูภูมิปัญญาไทยให้ได้รับการยกย่อง เชิดชู และมีกองทุนสนับสนุนให้สามารถขยายผลงาน ได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง
3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ได้ทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตาม ความถนัดและความสนใจ สามารถแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองที่นำไปสู่การรู้จักคิด วิเคราะห์ ถิ่นกรองเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และวัฒนธรรมใหม่ ๆ อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่กับการ ปรับปรุงวิธีการสอบและการวัดผลให้สะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของนักเรียน นักศึกษา
4. ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับ ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น รวมทั้งเนื้อหาสาระทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง
5. สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน และสถานศาสนามีบทบาทใน การจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมของผู้ เรียน ในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

6. ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเสริมสร้างพื้นฐานความคิดตามหลักวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนควบคู่กับการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อให้ให้นักเรียนและประชาชนมีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล

7. ใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

8. ผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิจัย โดยเฉพาะในสาขาที่มีศักยภาพสูง และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร การแพทย์ และการสาธารณสุข พลังงาน เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

9. เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตร และด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐาน และเป็นสากลมากขึ้น เพื่อสนับสนุนบทบาทของประเทศในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการของภูมิภาค

จากเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพของคนข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่าการปฏิรูปการศึกษาสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะดังกล่าว ซึ่งทุกรูปแบบของการปฏิรูปการศึกษาต่างมีเป้าหมายให้ระบบการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ อันจะส่งผลให้การศึกษามีการพัฒนา โดยซึ่งให้เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อสังคมมนุษย์

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2540 (2540. : 18) ยังได้ให้ความสำคัญกับการให้ศึกษา โดยได้ระบุในเรื่องการศึกษาของคนไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 42 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” และมาตรา 43 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1-2) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษารั้งยิ่งใหญ่ของประเทศไทย อันเกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายในสังคมไทย โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นฐานที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานและจัดได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จึงกำหนดให้การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ คือปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูป ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยมีมาก่อนของการศึกษาไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งได้รวมเอาหน่วยงานทางการศึกษาคือ ทบวง วิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานเดียวกัน คือกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวงและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ระดับกระทรวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับพื้นที่ มีผลให้มีการหลอมรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และจัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 โดย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขตทั่วประเทศ

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละเขตมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการและจัดการศึกษาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอ ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาของตน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (2546 : 13-15) มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการขยายโอกาสทางการศึกษา(การเรียนการสอนตั้งแต่ก่อนประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ คือ อำเภอสมเด็จ อำเภอคำม่วง อำเภอนามน อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอนาคู อำเภอเขาวง และอำเภอกุฉินารายณ์ รวมทั้งสิ้น 221 โรงเรียน ซึ่งได้แบ่งการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา 4 ช่วงชั้นตามพัฒนาการของผู้เรียนเป็นระดับก่อนประถมศึกษา(ปฐมวัย) ช่วงชั้นที่ 1(ชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1–3) ช่วงชั้นที่ 2(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)

การจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นที่ยุทธศาสตร์ เขต 3 มีการดำเนินงานเหมือนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อื่นๆ โดยมีโรงเรียน และครู เป็นทรัพยากรการบริหารที่มีความสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ เป็นพลังอันสำคัญในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ดังที่ กัญญา สาทร (2521 : 262) กล่าวว่า ครูคือผู้ที่มีความสำคัญสูงสุดในการชี้นำ และสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองชนิดใดของชาติก็ได้ เป้าหมายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ที่การพัฒนาประชาชนและเยาวชนของชาติ ครูจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จะสร้างคนได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สวงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529 : 18) ที่ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะครูย่อมเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ จึงได้รับความไว้วางใจจากสังคมให้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

จากการที่ครู มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมากในด้านการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม เจตคติ รวมทั้งเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้แก่บุคลากรครู เพราะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้ครูให้การสนับสนุน และร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ และความเต็มใจ เพราะการเริ่มต้นทำงานด้วยความพึงพอใจเหมือนกับได้ทำงานสำเร็จไปแล้วส่วนหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 104)

กิติมา ปรีดีติติก (2529 : 332) ได้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ต่องาน ขยันคิดตามผลงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องเสียหายก็จะพยายามแก้ไขหรือชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

2. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ยอมเสียสละเวลาและความสุขส่วนตัวเพื่องานโดยไม่ต้องชักชวนหรือขอร้อง

3. มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่แตกแยก

4. ไม่ขาดหรือหยุดงานโดยไม่จำเป็น มีความสบายใจที่ได้มาทำงานและอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

ในทางตรงกันข้าม องค์กรใดที่บุคลากรไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ก็จะมีผลทำให้การปฏิบัติงานด้อยประสิทธิภาพงานจะดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น ความรับผิดชอบต่องาน หรือผลสำเร็จของงานจะขาดไป ระดับการปฏิบัติงานจะลดต่ำลง และการปฏิบัติงานในหน้าที่ก็จะเฉื่อยชาลง นอกจากนี้ บุคลากรเหล่านั้นยังจะขาดความจงรักภักดีต่อองค์กรนั้นๆด้วย และจะนำมาซึ่งการออกจากองค์กร นั้นๆไป (ทองอินทร์ วงศ์โสธร. 2523 : 59-60) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 เป็นองค์กรหนึ่งที่พบปัญหามูลค่าครูไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังจะเห็นได้จากสถิติครูใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 ที่ลาออกก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ลาออกก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการ ปี พ.ศ. 2543 - พ.ศ.2545

ลำดับที่	จำนวนครูที่ลาออกก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการ			
	อำเภอ	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545
1.	อำเภอห้วยผึ้ง	4	12	15
2.	อำเภอเขาวง	6	8	14
3.	อำเภอก้ามวง	5	9	13
4.	อำเภอภูผินารายณ์	12	16	22
5.	อำเภอสมเด็จ	6	12	18
6.	อำเภอนามน	5	11	14
7.	กิ่ง อำเภอนาคู	6	9	12
	รวม	44	77	108

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (2546 : 14)

จากตารางที่ 1 จะแสดงให้เห็นว่าจำนวนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ลาออกก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการเพิ่มจำนวนขึ้นทุกๆ ปีการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีกในปีต่อไป สาเหตุเนื่องมาจากเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2546 ได้มีมติของคณะรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2546 : 1-2) เห็นชอบมาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม

มาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคน ซึ่งประกอบด้วยมาตรการย่อย 3 มาตรการ คือ มาตรการที่ 1 มาตรการสนับสนุนผู้ประสงค์จะเริ่มอาชีพใหม่ในระบบราชการ มาตรการที่ 2 มาตรการสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับราชการ มาตรการที่ 3 มาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ วัตถุประสงค์ของมาตรการดังกล่าวก็เพื่อปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาระบบราชการ และผลการปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการเริ่มอาชีพใหม่ให้ข้าราชการ ซึ่งผลจากมาตรการดังกล่าวของรัฐบาล จะทำให้ข้าราชการทุกประเภทรวมทั้งครูลาออกก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการเป็นจำนวนมากในปีการศึกษาต่อไป

แม้ว่าการลาออกของครูก่อนกำหนดเกษียณอายุราชการนั้น จะมาจากสาเหตุหลายๆ ประการก็ตาม แต่ปัจจัยหรือสาเหตุที่สำคัญที่สุดในการลาออกก่อนกำหนดเกษียณ คือ แรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของครูในการที่จะปฏิบัติงานต่อจนครบกำหนดอายุราชการ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในปี พ.ศ.2546 มีทั้งหมด 221 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 3,473 คน จำนวนนักเรียน 63,664 คน จากการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของความพึงพอใจ ได้คือ ด้านงานที่ทำในปัจจุบัน ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดอาคารสถานที่ ขาดห้องสนับสนุน การเรียนการสอน เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์เพื่อการศึกษา ด้านเพื่อนร่วมงาน ได้แก่ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดครูเฉพาะวิชา เช่น ครูคณิตศาสตร์ ครูภาษาอังกฤษ ครูขาดความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีด้านผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ได้แก่ การนิเทศติดตามไม่ทั่วถึงขาดการนิเทศภายในเป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. 2546 : 8-9)

อุปสรรคและปัญหาเหล่านี้ น่าจะส่งผลกระทบต่อ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จึงสนใจศึกษาถึง ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อที่จะทราบว่าครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน มากน้อยเพียงใด และเพื่อทราบความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ของครูที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในการกำหนดนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อีกทั้งเพื่อทราบข้อมูล และ

ปัญหาต่างๆในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและเพิ่มพูนประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครู ในการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามกลุ่มอายุ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 อยู่ในระดับน้อย
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 จะมีความแตกต่างกันตามกลุ่มอายุของครู

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในองค์ประกอบต่างๆของความพึงพอใจ ตามแนวคิดของแฮทฟิลด์ และฮิวส์แมน (Hatfield and Huseman, 1987 อ้างถึงใน Kidrakam, 1989 :7) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ งานที่ทำในปัจจุบัน เงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งผู้บังคับบัญชาชั้นต้น เพื่อนร่วมงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 3,473 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มาจาก ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ในปีการศึกษา 2546 กลุ่มอายุต่างๆ โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัว อย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร โดยวิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 360 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 35 ปีลงมา กลุ่มอายุ 36-49 ปี และกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ในองค์ประกอบด้านต่างๆ ดังนี้

3.2.1 งานที่ทำในปัจจุบัน

3.2.2 เงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ

3.2.3 การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

3.2.4 ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น

3.2.5 เพื่อนร่วมงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษาวิจัย ผลวิจัยได้ให้ความหมายของศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ครู หมายถึง ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอนหรือรวมทั้งผู้บริหารและ ผู้สนับสนุนการสอนอยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3

2. ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพความรู้สึก พอใจ ประทับใจ ความชอบ และ ความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่างๆ

3. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน อันเป็นผลมาจากแรงจูงใจที่มีอยู่ในงานนั้น ๆ ถ้ามีความรู้สึกต่อการทำงานในทางบวก การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพสูง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความตั้งใจทำงาน ทำให้งานบรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร ที่เกิดจากองค์ประกอบ 5 ด้านดังนี้

3.1 งานที่ทำในปัจจุบัน หมายถึง งานการสอนและงานอื่น ๆ ที่เป็นหน้าที่พิเศษ ได้แก่ เป็นอาจารย์ปรึกษาชมรม กรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนแต่งตั้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ

3.2 เงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ หมายถึง รายได้ประจำ รายได้พิเศษ และค่าตอบแทนเป็นเงินที่ทางราชการจ่ายให้

3.3 การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หมายถึง ความก้าวหน้าที่จะเลื่อนตำแหน่งและขั้นเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น

3.4 ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งได้แก่ ระหว่างครูอาจารย์กับผู้บริหารระดับโรงเรียน

3.5 เพื่อนร่วมงาน หมายถึง เพื่อนครูอาจารย์ในโรงเรียนที่ปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ ซึ่งเป็นความสามารถที่จะทำงานกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างพอใจทั้งสองฝ่าย

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ไม่ใช่โรงเรียนเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มอายุต่างๆ เพื่อนำไปกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปฏิบัติของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและเพิ่มพูนประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครู เพื่อการพัฒนาทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป